

ben lluny de ser pla, simètric i estàtic, es presenta, com el poliedre, com un moviment que té diferents cares i que, per tant, engloba concepcions, estils i personatges ben diversos. Des de cada aproximació o testimoni tenim l'oportunitat d'explorar i aprofundir en un aspecte diferent del Realisme, de descobrir un nou costat d'aquest poliedre, una nova perspectiva, que, alhora, ens permet d'apreciar l'heterogeneïtat del moviment i visualitzar la figura completa, amb tota la seva complexitat.

Isabel CRESPI
Universitat Autònoma de Barcelona

FÁBIÁN, Zsuzsanna / SZIJJ, Ildikó / SZILÁGYI, Imre / DÉRI, Balázs (2014): *GPS 60e. Köszöntő kötet Giampaolo Salvi 60. születésnapjára. Studi di linguistica neolatina per i 60 anni di Giampaolo Salvi*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Romanisztikai Intézet / Università Eötvös Loránd, Facoltà di Lettere, Dipartimento di Romanistica, 232 p.

GPS 60e és el críptic títol que mostra la portada d'aquest volum d'homenatge a Giampaolo Salvi amb motiu del seu seixantè aniversari (celebrat el dia 1 de febrer de 2014). Així ho aclareix el subtítol, formulat en les primeres pàgines en hongarès i en italià, i al·lusiu a la matèria lingüística neollatina en què se centren els estudis que vint col·legues hongaresos ofereixen a qui, segons els curadors de la miscel·lània, «oggi è considerato il numero uno della romanistica in Ungheria» (p. 8).

S'inicia el volum amb una semblança de l'homenatjat, primer en versió hongaresa (*Isten éltessen, Paolo*, p. 5-6) i a continuació en italià (*Auguri, Paolo*, p. 7-9), que perfila una trajectòria vital, acadèmica i científica d'allò més singular i rellevant: entre la pàtria de naixença (el Ticino) i la d'acollida (Hongria), entre la italianística i la romanística, que Salvi conrea des de fa més de mitja vida (1980-) com a professor a la Universitat Eötvös Loránd de Budapest (ELTE). S'hi recullen pinzellades diverses sobre l'abundosa producció científica del romanista suïssohongarès, la seva projecció internacional, el reconeixement en forma de premis, la seva humanitat.

Segueix una nòtula d'una pàgina, també en doble versió, hongaresa i italiana (*Előszó / Prefazione*, p. 10), en què es reafirma l'homenatjat com «il personaggio di maggior rilievo della romanistica in Ungheria», es destaca la seva dimensió internacional, es recorda la seva condició de director de l'*Istituto di Italiano* de la Facultat de Lletres de la Universitat ELTE de Budapest i s'assenyala el lligam de tots els coautors de la miscel·lània amb instituts de romanística de les facultats de lletres dels majors centres universitaris d'Hongria, així com l'ús de cinc llengües neollatines en el conjunt de contribucions: espanyol, francès, portuguès, italià i català.

Res no diuen, en canvi, els curadors en aquesta nòtula sobre els vint coautors, els noms dels quals, així com llurs institucions de referència i adreces electròniques, figuren només al final (p. 230), just abans de l'índex del llibre (*Tartalomjegyzék / Sommario*: p. 231-232). I val la pena constatar en aquesta ressenya que onze dels coautors pertanyen a la mateixa *Alma Mater* que l'homenatjat, la Universitat Eötvös Loránd de Budapest, mentre que els restants es distribueixen entre la Universitat Catòlica «Pázmány Péter» de Budapest (3), la de Debrecen (3), la de Pécs (2) i la de Szeged (1).

Segurament la marcada diversitat de perspectives i continguts dels estudis aplegats al volum explica que els curadors hagin optat per una ordenació alfabètica a partir dels cognoms dels autors. Tal diversitat temàtica reflecteix la multiplicitat d'orientacions investigadores entre aquesta generosa representació de la romanística hongaresa actual. Fins i tot, un dels estudis, el de Morvay, desborda aquest marc neollatí per situar-se en l'esfera del basc i la seva conjugació verbal.

Sota el títol, també bilingüe hongarès / italià, de *Tanulmányok / Studi* (p. 13-220), s'arreglen les vint contribucions següents, a què em refereixo amb obligada parquedat:

— Kata Baditzné Pálvölgyi, «La pronunciació de los préstamos procedentes del inglés en castellano» (p. 13-20). Examina una mostra d'una cinquantena d'anglicismes del castellà, amb atenció a aspec-

tes com la realització dels diftongs (*beicon*), l'adaptació consonàntica de *-ng* en casos com *meeting* > *mitin*, o la posició de l'accent (normalment invariada: *líder* < *leader*).

— Vilmos Bárdosi, «Un mystérieux phraséographe du XVIIIe siècle» (p. 21-24). Es tracta de l'humanista jesuïta francès, professor de retòrica, François-Antoine Pomey (1618-1673), que va ser l'autor d'una obra utilitzada per a l'ensenyament del llatí en què la fraseologia jugava un important paper didàctic, i que va tenir una notable repercussió a l'Hongria del s. XVIII amb el seu nom «magiaritzat» com a Ferenc Pomey.

— Zsuzsanna Bárkányi, «Reflexiones sobre la asimilación de sonoridad de la /s/» (p. 25-36). A través d'un experiment acústic dut a terme amb set informants asturians, alumnes o professors de la Universitat d'Oviedo, i, més concretament, amb quatre dones i tres homes entre els 22 i els 41 anys, mostra el grau de sonorització de la consonant "s" en contextos com els de *mismo* o *las motos*.

— Edit Bors, «Nature et fonction des répétitions lexicales à partir de *Notre jeunesse* et *Souvenirs* de Charles Péguy» (p. 37-45). Proposa una tipologia de la «repetició lexical» en les dues obres de referència, n'examina l'organització textual (per exemple, la immediata o la distància) i les diverses figures de repetició, entre altres qüestions, amb abundant exemplificació.

— Márta Csaba, «O uso das palavras formadas com os prefixos A(N)-, ANTI-, DES- e IN- no português europeu (PE) e no português do Brasil (PB)» (p. 47-55). A partir de dos diccionaris de referència per a les dues varietats de portuguès (*Miniaurélio* per al del Brasil, *Priberam* per a Portugal), de *O Corpus do português* electrònic, amb buidatges selectius i l'observació d'estadístiques, arriba a conclusions com ara la recent infiltració de formacions del portuguès brasiler en el de Portugal.

— György Domokos, «Osservazioni sulla lingua della cancelleria milanese e di quella ferrarese nel secondo Quattrocento» (p. 57-66). Argumenta l'interès de l'anàlisi d'un corpus limitat en l'espai (dues corts: Milà i Ferrara) i el temps (el període de contactes més intensos d'aquestes corts amb Hongria, 1458-1490, sota el regnat de Maties Corví). Aporta observacions sobre lèxic, grafia, fonètica, morfologia, sintaxi, entre d'altres.

— Zsuzsanna Fábíán, «Sándor Kőrösi, ricercatore dei prestiti italiani nell'ungherese» (p. 67-82). L'autora pren el centenari de la publicació del *Vocabolario italiano-ungherese* (Budapest, 2012) de Sándor Kőrösi com a ocasió idònia per a analitzar l'activitat d'aquest lexicòleg, així com l'actualitat i validesa de les seves propostes etimològiques.

— Kálmán Faluba, «Notes sobre el subjuntiu present en català: polimorfisme als segles XV i XVIII» (p. 83-88). Dins la gran varietat diacrònica i sincrònica d'aquest aspecte de la morfologia verbal catalana, l'estudi examina dos qüestions particulars com són (1) el pas de *cant* a *cante* i (2) la generalització de la variant *càntia*, origen de *canti*; i tot això, a partir de dos receptaris de cuina del segle XV i d'unes cartes personals del segle XVIII.

— Antónia Fodor, «O emprego do pretérito mais-que-perfeito simples do indicativo nas frases condicionais dos séculos XIV e XV» (p. 89-96). Innovació de la península ibèrica i d'alguna altra àrea romànica, en el cas del portuguès avui és un arcaisme, però fou corrent en aquells segles tardomedievals, en diversos usos (apòdosi i pròtasi; referit al present i sobretot al passat) que l'autora analitza amb abundants mostres documentals.

— Zsuzsanna Gécseg, «Prédication nominale en français: anomalies dans le paradigme des pronoms sujets» (p. 97-107). Anomalies com la incompatibilitat del pronom personal de 3a persona (*il*) en frases copulatives que porten un nom propi com a atribut (**Il est Pierre Dupont*); o la del demostratiu *ce* amb un predicat adjectival referit a un ésser animat (**C'est content*).

— Alma Huszthy, «L'ordine delle parole in antico provenzale» (p. 109-122). Pren com a referent les *Biographies des troubadours. Textes provençaux des XIIIe et XIVe siècles* (Boutière / Schutz, ed., 1964), corpus de textos en prosa, amb la intenció de verificar els resultats prèviament obtinguts per lingüistes fidels a la gramàtica generativa, com ara Paola Benincà (1994) o el propi homenatjat (Salvi, 1999).

— Sándor Kiss, «Vers la notion moderne de la partie du discours: remarques sur la grammaire de Priscien» (p. 123-132). A partir de la descripció de les diferents «parties du discours» (*partes orationis*,

species) formulada per Priscià, l'autor reivindica la modernitat del gramàtic llatí, que mostra els lligams entre les formes del llenguatge i les necessitats mentals i comunicatives dels parlants.

— Károly Morvay, «EABD» (p. 133-141). Amb l'enginy característic de l'autor, el títol proposat resulta de l'amalgama entre les sigles EAB (*Euskal Aditz Batua*), manual per a l'ús del verb basc editat per la Reial Acadèmia d'aquesta llengua (Euskaltzaindia, 1979) i la combinació *abd* ("abc" = 'abecé, beceroles'; cal notar que el basc no té la lletra c). Morvay presenta en aquest escrit el projecte d'un petit diccionari alfabètic de totes les formes del verb basc.

— Andrea Nagy, «L'apparente synonymie de *plusieurs, certain(e)s, quelques(-uns/unes)*. Problèmes de relations sémantiques des indéfinis dans une perspective textuelle» (p. 143-151). Aparent sinònimia, per tal com diferents anàlisis textuals fan observar estratègies discursives de diversa mena, com la que porta, en una seqüència distributiva, d'una totalitat a parts més petites.

— Éva Oszetzky, «Une histoire d'amour entre le français et l'italien» (p. 153-163). Des de *La Renaissance française (1494-1598): quand la France est fascinée par l'Italie* (epígraf en què l'autora situa l'època de fascinació de França envers Itàlia: p. 153), s'explica com els italianismes han anat penetrant en la llengua francesa durant segles. Abans de la creixent influència de l'anglès, a meitat del segle xx, és l'italià la llengua de la qual el francès més mots ha manllevat (p. 162).

— Franciska Skutta, «Les expressions spatiales dans les *Lettres portugaises*» (p. 165-176). Al llarg d'una trentena de pàgines de l'obra de referència, de 1669, en què una religiosa portuguesa deixa el testimoni de cinc cartes d'amor a un amant francès que li és infidel, l'autora d'aquest altre estudi identifica més de 250 expressions espacials concretes o metafòriques, que analitza des dels plànols de la sintaxi i la semàntica.

— Ildikó Szijj, «La acentuación de los verbos acabados en *-iar / -uar* en las lenguas iberorrománicas» (p. 177-185). A partir de dades del portuguès, l'espanyol i el català, l'autora analitza la diferent accentuació del present en formes com esp. *cambio*, port. *cambio*, cat. *canvio*; esp. *averiguo*, port. *averiguo*; preferència accentual que pot tenir a veure, si més no en part, amb l'existència de diftongs creixents en espanyol i no en les altres dues llengües.

— Imre Szilágyi, «Costruzioni all'infinito ne *Il principe* di Niccolò Machiavelli» (p. 187-198). La llengua d'aquest corpus es troba, pel que fa a les construccions amb infinitiu, a mig camí entre el florentí medieval de dos o tres segles abans i l'italià d'avui dia.

— László Tóth, «Appunti sulla natura semantica del passato remoto» (p. 199-211). La semàntica del *passato remoto* en italià apunta a un temps conclòs, distanciat mentalment de la percepció de qui el formula. L'autor observa el tractament d'aquest temps verbal en els manuals de gramàtica, i també analitza algunes qüestions relatives a l'aspecte verbal en comparació amb una llengua no romànica com és el rus.

— Judith W. Somogyi, «Parti del discorso in grammatiche antiche dell'italiano» (p. 213-220). S'hi prenen en consideració tres obres del període en què s'inicia la «gramaticografia» del vulgar italià: les gramàtiques de Leon Battista Alberti (ca. 1440), Giovanni Francesco Fortunio (1516) i Gian Giorgio Trissino (1529). Amb elles comença la transformació del model classificatori heretat del llatí, que s'acomoda a les noves realitats descrites.

Finalment, amb els resums dels treballs d'aquesta miscel·lània d'estudis (*Absztraktok*, p. 221-229), només en hongarès, s'arrodona un volum que honora la figura d'un romanista excepcional, però també, de retruc, la romanística conreada en aquest país del cor d'Europa.

José Enrique GARGALLO GIL
Universitat de Barcelona
Institut d'Estudis Catalans